

«وضعیت کنونی بیماری هاری در ایران و راهکارهای مناسب جهت کنترل آن»، (دکتر محمدقلی نادعلیان)،

با همکاری دکتر حسن تاجبخش، دکتر سوسن سیمانی، دکتر احمد فیاض، دکتر محمدرضا مخبر دزفولی، دکتر علی رضاخانی، دکتر محمود بلورچی، دکتر محمدحسن بزرگمهری فرد، دکتر اسدا... توسلی و دکتر محمدعلی‌راد

بیماری هاری یکی از خطرناکترین بیماریهای ویروسی مشترک بین انسان و حیوان می‌باشد. این بیماری در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران وجود دارد و در ایران بصورت بومی یکی از مشکلات مهم به شمار می‌رود. تقریباً اکثر حیوانات خونگرم نسبت به این بیماری حساس هستند. عامل آن ویروسی عصب دست^۱ از جنس لسا ویروسها و از خانواده رابدوویریده می‌باشد. انتقال بیماری نیز معمولاً از حیوان مبتلا به انسان یا حیوان دیگر از طریق گازگرفتگی و آلوده شدن جراحات به ویروس هاری که در بزاق حیوان گزنده موجود است، صورت می‌گیرد و به ندرت انتقال بیماری از راههای دیگری مانند استنشاق، پیوند قرنیه و یا به وسیله خراش ناشی از پنجه آغشته به بزاق حاوی ویروس انجام‌پذیر است. دوره کمون بیماری در انسان متغیر است و معمولاً از یک تا سه ماه طول می‌کشد ولی ممکن است این دوره کوتاهتر از یک ماه و طولانی‌تر از سه ماه نیز باشد. می‌توان گفت تغییرات طول دوره کمون به عواملی چون محل جراثت، تعداد ویروس وارد شده، شدت جراثت، سوش ویروس، سن و وضعیت ایمنی مجروح ارتباط دارد. پس از ظهور نشانه‌های بالینی، بیماری هاری غیر قابل درمان است و مرگ فرد یا حیوان مبتلا حتمی است. دوره کمون بیماری در حیوانات بین سه هفته تا شش ماه گزارش شده است، ولی موردی در سگ که در انگلستان پس از شش ماه از قرنطینه آزاد شده بود، پس از سه ماه توانسته بود بیماری هاری را انتقال دهد. بیماری معمولاً در حیوانات به دو شکل خاموش و بی‌صدا^۲ و خشمگین^۳ دیده می‌شود که در گاو بیشتر به شکل فلجی و ساکت تظاهر می‌یابد.

هاری در کشورهایی چون اسکانندیناوی، بریتانیای بزرگ، ایرلند، اسکاتلند، استرالیا، نیوزلاند و جزایر انگلیس دیده نمی‌شود. این مسئله بیشتر در ارتباط با وضعیت جغرافیائی این کشورها به ویژه محصور بودن آنها به وسیله آب می‌باشد. اما در کشورهایی نظیر ایالات متحده آمریکا، کانادا، اروپای غربی و ایران بومی است. در بعضی مناطق مانند آمریکای مرکزی و جنوبی و مالزی جایی که آب و هوای آن گرمسیری است و جمعیت زیادی پستانداران وحشی آلوده موجب تکثیر ویروس و انتقال بیماری می‌شوند و بیماری به شکل اپیزئوسی دیده می‌شود. عامل اصلی انتقال بیماری سگ، گوشتخواران وحشی (مخصوصاً گرگ) و همچنین روباه و برخی از حیوانات دیگر است که عمدتاً از سگ به نشخوارکنندگان انتقال می‌یابد که سرانجام آن مرگ می‌باشد. چنانچه در سال ۱۳۷۹ نه مورد بیماری هاری انسانی در ایران مشاهده گردیده است که اکثراً ناشی از گزش سگ بوده است.

طرح تحقیقاتی «وضعیت کنونی بیماری هاری در ایران و راهکارهای مناسب جهت کنترل آن» که توسط شاخه علوم درمانگاهی گروه دامپزشکی به فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران ارایه شده بود در تیر ماه ۱۳۸۳ به تصویب رسید و به مدت دو سال به طول انجامید. در اجرای این طرح پرسشنامه‌هایی تهیه و برای اکثر ادارات دامپزشکی استانهای کشور ارسال شد و طی جلسات زیادی در خصوص مستندات مختلف آن مطالعه شد. جهت کنترل داده‌های موردنظر، آمار مربوط به هاری حیوانی و انسانی نیز از انستیتو پاستور ایران اخذ گردید. در این بررسیها آمار مربوط به سالهای ۸۳- ۸۰ اعم از هاری حیوانی و انسانی و موارد کل گزش و درمان شدگان کل کشور بنا به جدول زیر مشخص گردید. در نهایت نیز با عنایت به نتایج وضعیت کنونی بیماری هاری در ایران، راهکارهای مناسب جهت کنترل هاری با توجه به امکانات و توانایی کشور در این طرح پژوهشی ارائه شده است.

1- Neurotrop

2-Dumb

3-Furious

آمار موارد هاری حیوانی، انسانی و تعداد درمان شدگان از سال ۱۳۸۰ لغایت ۱۳۸۳ در کشور
(منبع انستیتو پاستور ایران)

سال	تعداد کل نمونه ارسالی	تعداد کل موارد مثبت	سگ	گاو	گوسفند	گربه	گرگ	روباه	شغال	اسب و الا	غیره	تعداد کل انسان شده علیه هاری	تعداد کل موارد انسانی
۱۳۸۰	۶۱۶	۴۲۱	۸۳	۲۴۸	۲۲	۲	۲۱	۱۳	۶	۱۵	۸	۸۶۴۲۱	۳
۱۳۸۱	۵۵۹	۳۵۶	۸۷	۱۸۰	۳۲	۲	۲۷	۷	۷	۷	۱	۹۳۲۱۶	۶
۱۳۸۲	۵۲۴	۳۱۹	۷۳	۱۶۲	۳۲	۰	۱۶	۳	۸	۱۰	۵	۹۹۸۶۱	۱۰
۱۳۸۳	۵۳۱	۳۲۵	۷۹	۱۴۶	۳۲	۴	۱۶	۱۱	۱۰	۱۶	۴	۱۱۳۵۴۲	۵